

Toimenpideoite TPA 144/2020 vp

Minna Reijonen ps

Toimenpideoite Suomeen perustettavasta omaishoidonvaltuutetun virasta

Eduskunnalle

Omaishoitajat tekevät raskasta ja arvokasta työtä. Omaishoidettavia on jokaisessa ikäluokassa lapsista vanhuksiin. Omaishoitajista osa on työikäisiä, osa eläkeläisiä.

Omaishoitajat voivat huonosti. Tutkimuksen mukaan hyvinvointi heikentyy omaishoidon alkaessa ja huononee samalla, mikäli omaishoidettavan terveydentila huononee. Riskitekijöinä on mm. suppea sosiaalinen ja ammatillinen tuki.

Omaishoitajiin kohdistuvia ongelmia ovat olleet valtionosuuksien epävarma kohdentuminen kunnissa, palveluiden hakemisen hankaluus, byrokratia ja arvostuksen puute. Kuntien vaihtelevat käytännöt omaishoidon tuen myöntämisessä ja esimerkiksi lääkejakekun kustannuksissa asettavat eri kunnissa toimivat omaishoitajat erilaiseen asemaan. Omaishoitajille kuuluvien vapaiden järjestämisessä on usein ongelmia. Omaishoitajat tarvitsevat tukea ja tietoa itsemääräämiskysymyksissä ja ohjausta omaishoidettavan hoitoon.

Suomen 310 kunnalla on hyvin erilaisia resursseja hoitaa omaishoidon asioita jo kunnan asukasmäärän ja viranhaltioiden määrän takia. Manner-Suomen pienimmässä kunnassa on 690 asukasta ja suurimmassa 653 835 asukasta. Omaishoidonvaltuutettu toimisi myös kunnan viranomaisien tukena omaishoittoon liittyvissä kysymyksissä.

Omaishoitajat muodostavat merkittävän osan terveydenhoitoamme sekä työpanokseltaan että kustannuksiltaan. Väestömme vanhetessa ja huoltosuhteen muuttuessa vanhusten hoidon kustannukset kasvavat. Omaishoito tulee olemaan entistäkin tärkeämmässä osassa, kun mietitään, mihin rahat tulevaisuudessa riittävät. Ilman omaishoitoa on selvää, että rahat eivät riitä. Myös kunnat tarvitsevat tukea omaishoidon järjestämiseen ja omaishoitajien tukemiseen.

Omaishoidonvaltuutetun tehtäviin kuuluu:

- omaishoitajien hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumisen seuranta
- päätöksentekijöihin vaikuttaminen omaishoitajien näkökulmasta
- yhteydenpito omaishoitajiin ja heiltä saadun tiedon välittäminen päätöksentekijöille
- omaishoitajia koskevan tiedon välittäminen viranomaisille, poliittisille päättäjille ja muulle väestölle
- yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden välillä.

Toimenpideoite TPA 144/2020 vp

Vuoden 2020 omaishoidon tuen hoitopalkkiot ovat vähintään 408,09 euroa kuukaudessa, ja hoitollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana maksettava hoitopalkkio on vähintään 816,18 euroa kuukaudessa.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 kuntien omaishoidon palkkiot olivat yhteensä 226 miljoonaa euroa. Palkkioiden lisäksi kunnille tulee kuluja hoidettaville annetuista palveluista, vapaista ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Vuonna 2020 omaishoidon tukea saavia arvioidaan olevan Omaishoitajaliiton mukaan n. 60 000. Tämän perusteella omaishoidon kustannukset olisivat 3,02 miljardia euroa vuodessa, mikäli omaishoidettava olisi ollut kunnallisessa laitoshoidossa, palveluasumisessa tai tehostetussa palveluasumisessa. Tähän samaan lukuun on päässyt myös Oulun yliopiston tuotantotalouden laitoksen tutkimus. Kustannuksiin pitäisi lisätä vielä kulut uusien hoitopaikkojen rakentamisesta 60 000 henkilölle ja henkilöstökulut.

Omaishoidonvaltuutetun viran perustaminen olisi askel oikeaan suuntaan omaishoitajien työn arvostuksessa ja heidän työpanoksensa tunnustamisessa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta perustetaan omaishoidonvaltuutetun virka.

Helsingissä 19.11.2020

Minna Reijonen ps